

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ БАРАЂАНИН

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ИЗ АЛБУМА.

Овде на селу имамо и једну реткост: једину еманциповану жену, — изузетак достојан сваког сажаљења. Заиста и сама појава госпође Еве, шта више и њена кућа, изазивају га. Осећа то и госпођа Ева, па жали себе. — Има и право. Али за сваку жалост има и утехе. Та, госпођа Ева само је привремено овде. То је већ одмах веома утешно, не само за госпођу Еву, већ и за свакога у селу, ко њу познаје. А зашто и да се жали, кад је овде само по својој жељи, ради нових утисака, и ради посматрања и студирања. Господин муж члан је неке комисије, госпођа Ева члан је његове породице; можда је и по томе нашла, да треба и она да „иде“ уз комисију. У осталом само те две околности: привременост бављења и љубав наспрам промена доста су поуздано јемство, да госпођа Ева неће претрпети у опште никакав неповољан и штетан утицај своје нове околине. Правило је, да јединица не бива јача од своје средине, нити пак госпођа Ева намерава изузетно чинити каквих навластитих утицаја ни операција на своју нову околину. Она у опште овде неће да је пионирка нових идеја и женског питања. Биће само пасиван посматрач прости гомиле, којој не вреди давати ни-

каквих заморних и неплодних поука. Свесна је пак јачине свога духа и својих култивираних особина и навика, те се не боји да ће се повити под утицајем простоте и непросвећености. И тако ће госпођа Ева отићи одавде не изгубивши ни једну особину, нити ће примити штогод од своје необразоване околине, — а ни околине од ње. И то је, тако се бар може мислити, утеха.

О привремености њенога бављења изразитије говори сам њезин стан, и она сама собом, као домаћица. Разуме се, она о томе не разговара, јер она у баналним разговорима не троши и не мори свој дух навикнут само на дубоке и узвишене мисли, идеје и разговоре. Али с тога је њезин стан увек у могућности, да још с поља свакоме ову привременост наговести, и да госпођу Еву тумачи у многој ствари. Такав начин разговарања није оригиналан проналазак госпође Еве: она зна, да се још с поља познаје у којој кући има жена, и каква је жена; а кад се праг пређе, да то онда и свака ситница казује. Отуда и кућа госпође Еве сама собом казује се као привремена станица њена. Један је само недостатак у томе начину, што овако неумште казивање и тумачење (премда

врло очигледно) није што и правдање. Правдање! Госпођа Ева осећа побуде да се коме правда, да се „извињава“ за оно, што њена кућа прича! Али „тога нема, ко се чисто себе ради никад и ни за што не правда, и ко себи ништа не пребацује“ (једна од изрека госпође Еве). Код ње ово правдање потиче од остатка њене осетљивости према светском мњењу и његовој баналној критици. О тој осетљивости уверава се и гост у каквој *прилици* јер „извињења“ и правдања госпођина долазе као рефрен по свакој најмањој *неприлици*.

Овако привремена станица подсећа и на долазак воза. Куфери, корпе и горње хаљине ни најмање не ремете такву *илузију*. На против уз дисхармонију у стварима и њихном распореду, уз утисак канда је све ту спуштено из стотине руку, — ти предмети потпуно је и утврђују.

Сеоска кућица, у којој станује госпођа Ева, првобитно се састојала из повеће собе и мрачне кујне без тавана. Сад је дозидана још једна соба, а кујна је добила таван, још један прозор и уједно назив предсобља. У тој кући имаће госпођа цуце две године да живи.

Соба госпођина (*nota bene*, трпезарија, спаваћница, соба за дочек) заиста има ефектан изглед! Смеса простијег српског и западњачког намештаја (који опомиње на инвалиде). Орман с научним делима на више језика, насељен још апаратима и неким збиркама, — орман који је можда и креденц, или је на то злоупотребљен... речју, орман за све. А сви вештаствени облици, којима је претрпан, ипак се покорно трпе, узајамно се жртвујући начелу удружљивости. Толика љубав међу њима види се, да је трајна и давнашња, — бар судећи по неким археолошким знацима на њима. Још изгледа као да госпођу Еву највише са тога ормана походе и меланхоличне мисли о праху. На столу јестивне стихије, чарапе, лампа, елегантно повезана отворена књига, дечје играчке (такође у инвалидном стању), шкољка пуна пепела и догорелих цигара. На пећи шерпења „слаткога“, с траговима дечјих опита, као да стрпљиво чека на тегле. Наслоњача ишчезла под спаваћим хаљинама разнога облика. Где која декорација наговешћује

нешто сврачјега у домаћинском укусу. Цео тај распоред зачињен је фигурама необучене деце и ненамештеним постељама.

На таквој позорници обично се госпођа као домаћица приказује сваког дана до подне. Тад њена слободоумна глава показује се само као пласт косе плаве, бујне, неочешљане, и која се непокорно и мушкарчки растурила. Од грла спушта се у борама помодан шлафрок, очевидно оскудан у брижљивим закрпама и дугметима (предмета и остатку опстанак виси о концу.)

Тако опремљена седи, пуши, гледа у таван, и на разна питања одговара свима, који у собу улазе и штогод питају, да сад студира шта ће данас за ручак. То студирање траје до једанаест. Лонац с говеђином — без њене иницијативе представљен — три пута је дотле преврео и уврео, а ватра затињала.

Ситуација сад захтева питање на слугу: „Шта ћемо данас за ручак? Али врућина је страшна, па ће врућа и масна јела бити веома штетна. Према томе ће се то важно питање и решити.“

Међу тим досуто је хладне воде у лонац. У лонцу зацврчи, — треба га измаћи, да се мало охлади, премда су масне честице већ подлегле тој операцији и стињиле се. Уз то је простудирао и ручак, и како је већ једанаест и по за супу ће узети криза. Таква супа готови се брзо, то јест без великог напрезања. Нема смисла, нити је хигијенски на таквој жези готовити... наравно готовити у опште, а врућа јела и масна још мање. Имају довољно јела хладних, сува меса, саламе, сира, имају воћа. Али испржиће ипак једно пиле, тек само с тога, што је желудац навикнут на топла и „фришка“ јела сваки дан. Пржена пилетина се лако вари, а поред цуце доста је за данас топле и лаке хране.

При ручку домаћица коментарише о сваком јелу. Криз је врло добар и лак за стомак. Сос је изванредан, управо сам по себи готов — кисело млеко. Иначе оно је веома пријатно на овој врућини. У опште све је спремно једино с обзиром на децу и мужа. И хладна јела врло су пробијатна, њима је желела мужа нарочито да задовољи; иначе он мало једе. Сви

су нежнога здравља, па баш за то је веома добро, кад се пилеће печење не препржи, већ остане више у „софту“, нежно и пуно хране. Салата (од устојалих киселих краставаца што се прошлога дана срећно спасоше кроз не баш савестан кујински пургаторијум), — салата је тако блага, врло добра за мужевљев нежни желудац. Муж, тактичан, све хвали, изврсно, дивно, задовољан је.

После ручка (и коментара) долази кафа и цигара. Домаћица седи на патосу, опруживши ноге. Шта да ради, кад мора да се подети због Наде, она је тако капризно дете, а свака мати радо се покурава дечјим фантазијама и капризима). На ногама су јој чарапе без стопала, али ипак имају на себи видљиву мустру земље из дворишта. „Али Ева, ти економишеш у чарапама: увек те видим у једним истим; а не ценаш их много, а озго, као што видим, врло те добро служе“. — Да, видиш, исцепала им табане Нада, ономад је ваздан

у њима трчала по пољу. — „А твоје тежње за једнакошћу не иду баш у дим као цигара“. — Како? — „Ја их видим у неколико остварене, бар у погледу тих твојих чарапа: колико је чиста и читава једна, толико и друга. Исти је такав и твој шлафрок... па твоја коса...“ — Не полажем ништа на спољашне ствари. — Тако? Уредност и чистота су непотребни украси, луксуз, таштина, сујета?“ — Молим те, ја нисам сујетна жена, ја верујем још и данас, да си ти онај исти, који си волео жену без сујете. — „Али, реци, уредност и чистота — својства сујетних жена?“

И отпочиње обично безизлазна препирка. После таквих и другојачих разговора с мужем, госпођа Ева се одмара од својих домаћичких студија и својих манипулација око ручка. Најбољи светски лекари препоручују, да се после ручка не предузима никакав физички ни умни рад, већ да се мало на миру проспава.

1898.

— вет. —

СТОЈ ОБЛАЧЕ!

Није више небо ведро и азурно,
Један мутан облак по њем плови сад,
Стој облаче! Куда хитиш тако журно,
Да ли те туга гања, или тешки јад?

И твоје је чело пређе ведро било,
Али када виде земних јада трн,
Око ти је мутно горке сузе лило,
Ти си на мах тада пост'о весник црн.

Па сад хиташ журно пред престоље зрачно,
Са ког безмер-светом влада вечни Бог,
— Причаће му дуго твоје око плачно,
О покору многог јада земаљског.

Гром и муњу страшну Вишњи ће ти дати,
Нек задрхте грешни који сеју вај,
И злодјеји мрски што кидишу слепо,
На веру и љубав и врлине сјај!

Т. Бечеј

Ал да нешто тамо тихо напоменеш,
Међ јадима земним понајвећи јад,
Да прозбориш нешто о дивовској патњи,
Што очајем прети да утрне над.

О несрећи тешкој Србиновој љутој,
Који с тешких јада безброј пута мре,
Па из смрти тврдом вером ускрсава,
Да га душман опет са свих страна тре!..

На те кобне гласе о љубимцу Божјем
Божанска би гњевом запламтила груд,
Грмнуло би небо громовима оним,
Што ће Божји страшни да навесте суд.

И Бог... творац света у пламеном гњеву,
Сурвао би небо, васиону... свет,
— Нек окаје свемир Србинове муке, —
Да освети Српство, најмилији цвет.

Д. Неранчић-Брашованова.

БРАТСКА ПИСМА.

III. ЧУВАЈ СВОЈЕ, А ТУЋЕ ПОШТУЈ.

„Боље је своје јаје, него туђа кокош.“
Срп. нар. посл.

Дична Српкињо!

Видиш Српкињо мила, како су наши стари у неколике ријечи изказали врло много!

Они су се у свему освједочили, па свакоме препоручују, да се чува оно што се има и што је своје, ма то и мања ствар била; ма то други и презирао, — па су створили диван закључак: „*Чувај своје!*“

Но још више види се народна филозофија, кад су додали горњим ријечима: „*Туђе поштуј!*“

Туђе поштуј, не значи да треба туђу ствар присвојити, него тијем су одредили: Ко је рад да сачува нешта своје што има треба туђе да поштује, па ће туђин и његово поштовати . .

Човјек када се нађе у чему није био, или кад туђу ствар присваја, често пута и саму свијест изгуби, а без савјести може многу лудорију учинити, која је од штете њему: али то би се заборавило, да том лудоријом не штети цијелом друштву, свему народу.

Који свјесно и праведно умије сачувати све, што се својим назива, такав и умије се поштено у свијету наћи; таквога свјетски метеж не може за леђа бацити; такав је увјек на виђелу, — а виђело се с виђелом никада, нити се гаси . . .

Виђело виђелу свијетли, и правоме виђелу мрак не може ништа учинити, него се на против у мраку виђело боље сјаје и свијетли

Онда и јесте: „Боље своје јаје, него туђа кокош.“ То значи теби и мања твоја ствар може учинити већу корист, него и највећа туђа.

Човјек присвајајући туђе ствари, а особито које су без користи, цијенећи боље туђу ствар него ли своју, волећи туђу ствар него ли своју, идући боље на руку туђину него ли своме, — може се донекле с туђијем перјем дичити, може донекле сачувати туђе и своје. Но: „*навика је једна мука, а одука шреста мука!*“

На шта се човјек навикне, од онога тешко се одучи. Желећи и волећи туђинство туђе обичаје, обиљежје; заносећи се туђинским духом, пређе му то у крв, и он је запливао у море туђинства; он је изгубљен и заборављен за свој народ, за све своје! Нађе се у чему није био и поготову — као што сам рекао — изгуби савјест, залуди и пропадне.

— Шта има човјеку светије и узвишеније, него ли када зна и хоће да поштује своје светиње? Заиста се човјек не може ни чим толико подичити, ни похвалити, као својим светињама . .

Вјера, име, језик и обичаји, то су свакоме народу светиње прве потље Бога. Бог је вјера, а вјера је Бог. Ко нема вјере, не зна за Бога!

Име је човјечије значај и обиљежје, и човјек без значаја, он је без имена!

Језик је потреба људска, а ко је без потребе, он је без језика!

Обичај је знање и понос народни, а ко је без обичаја тај је без знања!

Ово су четири светиње, четири стуба без чега словесни свијет не може постојати.

Што народ боље Бога поштује, тим га боље познаје; што народ боље своје име цијени од туђега, он то име заслужује; што народ боље љуби свој језик, он боље познаје за своје потребе и боље ће успјевати; што народ боље чува своје обичаје, он боље и боље исказује, да зна што је добро за сваког човјека и с поносом може се надати свјетлијој будућности.

Но ништа човјека не може прије унесрећити као ружни туђи обичаји, а народу нема веће штете, него кад се поводи за туђим обичајима.

Канда ни један народ нема свјетлијех, љепшијех и узвишенијех обичаја од нас Словена, а напоје у нас Срба?

Сваки се народ дичи са својим обичајима, али српски су обичаји много и много одвојили од другијех. За то се Срби могу подичити својим разним обичајима, боље него други!

То доказује, да је српски народ, још од постанка свога знао и умио радити свјесно, па је остао чист, чврст и моћан духом, поред неописанијех тегоба, које су му одвазда на путу стајале . . .

Вјера је српско име очувала, вјера православна. Слатки српски језик и узвишени обичаји провијели су српско име по свему образованоме свијету!

Ко се може боље подичити народним умотворинама, од нас Срба?

— „Пјесма га је одржала, њојзи хвала!“
вече громовити српски пјесник Змајова.

И заиста, пјесма је Србина пробудила те га није море туђинства прогутало.

Па кад видимо дична Српкињо и када смо освједочили, да ми имамо све оно што

Коњиц (Херцеговина)
1898.

човјека човјеком чини; када имамо све оно што је човјечанству од користи, — настојмо са сестрама Српкињама и браћом Србима, па непрестано у нашем народу све усавршавајмо, да нам се људи диве!

Радимо у духу свога народа на корист човјечанства; јер када се Српство одликује многим нечим, треба и да ради на спасоносном путу, на путу народном, од чега ће сва поколења корист имати.

Ако Српство и даље узгреди онијем светијем путем, што се правда зове, нека се не боји да ће изгубљен бити, света правда Српство ће одржати и вјечита лозинка биће: Чувај своје а шуће пошшуј!

Братски те љуби!

Брат Србин:
Родољуб.

НАДА.

По Рикверту.

Нада за надом јадно страда;
Али се срце опет нада,
Вал ломи вала окршај
Ал' за то никад мору крај!

Сарајево.

То таласање, лелијање,
То ти је мору живовање . . .
А што се надаш такођер све
Срца је твог таласање!

Јелица Беловић-Бернадзиковска.

СИРОТНИ ДОМ У БЕОГРАДУ.

На Врачару, у Београду, истиче се својом красотом зграда сиротне и напуштене деце, коју је српско милосрђе подигло, а коју, можемо казати, својим трудом и бригом одржава Др. Никола Пешровић, данашњи управитељ срп. краљ. позоришта у Београду.

Ова зграда и ова установа дичи Београд и народ српски, а највише оне људе, који су радили и који и данас раде, да се овај дом српског милосрђа прошири и унапреди.

У овом се дому уче и васпитају за корисне чланове народа и отаџбине преко 80 српске мушке и женске дечице, која су остала без оца и мајке, и која би и себи и друштву била на терету и на штету, да их није прихватио овај завод милосрђа.

И зграда и завод подељени су на два

одељка, једно другом преко пута. У једноме се издржавају и књижи уче, а у другом се спремају за практичне раденике у разним занатима. Завод има већ и своје продавнице оних производа, што се ту ураде, те једним делом тих израда наплаћују се раденици, а другим се завод потпомаже.

Труdbеници, који се подухватише и савише топло гњездо овој сиротој дечици, не раде само на том, да се ту учи наука, занати и врлине људске, него су удесили, да буде то и светилиште српских обичаја, који одликују Србина од других народа. Они установише ту и српску славу и посветише је у част првих српских и словенских апостола Кирила и Метода, те прослављују са својим питомцима сваке године тај дан 11. маја на свечан начин.

Ал ове године беше та слава ипак необична, јер се тога дана славила и прва свадба тога хуманог завода.

Одлична питомица тога завода *Наша-лија Пауновићева* венчала се са *Јовом Илијћем*, телеграфистом лановске железничке станице. Овој првој свадби кумовали су председник и потпредседник друштва ове сиротне и напуштене деце г. г. *Др. Никола Петровић* и *Љуба Ђурмановић*. На тој слави беше врло много отменог света из Београда и кад је свештеник *Алекса Петровић* пресекао свечарски колач, изговорио је дивну беседу као поуку млађима, а захвалу старешинама тога дома.

На тој слави се десила и наша уважена земљакиња гђа *Савка Субошићка*, те је и она, дирнута тим свечаним и важним призором изговорила красну беседу коју доносимо и нашим читаоцима поуке и њене лепоте ради.

Поштовани гости!

Место, на ком смо се искупили, дом је милосрђа. Сви, који су тај дом подигли, и који за напредак овог хуманог завода доприносе, јесу делови оног великог људског срца, које је наш Спаситељ хришћанском љубављу загрејао, и које се зове милосрђе.

Што је тичету гнездо, то је деци родитељска кућа, а њихова љубав мека крила, што их штити од сваке непогоде. У том гнезду нежно биће саном живи, саном слатким, саном лаким, док не стекне крила своја. — Сретно детињство, сретна младост, то је сунце, бајно пролеће људског живота. Тада су жеље росно цвеће, што мирисом дише, а љубав лептир што га облеће.

Али колико њих има, који не знају за сретно детињство, за сретну младост и који ће у беди и невољи живот провести, као што су и њини јадни родитељи, поглавито с тога, што су лутали по мраку незнања?

Данас већ и прости људи мање више увиђају, да је знање једина степеница, на којој се могу и сиромаси подићи и за то се и сиромашни родитељи труде, да својој деци прибаве по могућству знања, а тиме, да им и живот њихов и будућност олакшају.

Али како ће убога сиромаш до тих степеница доћи, а без помоћи, кад их грдна провала, сиротиња, од њих дели. — Ова је задужбина мост, који преко те провале оним степеницама

води, без тог би моста јамачно и ова сирочад моралну и физичну пропаст нашла у оној провали, да их нису њини добротвори сачували, који су им и отац и мајка, те су их стога и примили у свој дом, у дом милосрђа, где су и уточишта нашла.

Кад узмемо, колико муке и трошкова стаје интелигенцију образовање њихове деце, па зато ипак те жртве не доносе увек жељног плода; кад то у обзир узмемо, како можемо замерити онима, што кривим путем пођу, којима је сокак кућа, родитељи оскудица и незнање, а учитељи порок и грех? Како можемо, велим, да замеримо тим несрећницима, што су деца својих околности?

Као што је благостање јака, тако је сиротиња слаба подлога за морал, нарочито у детињству, кад се полаже темељ моралу и у великим варошима, где је на близу и оскудица и богаство.

Мирис печенке дражи глад и буди завист, која често прелази у мржњу и тражи одушке у освети н. пр. нихилисте и анархисте! Регруте за ову војску ствара пролетаријат, који већином излази из оне несрећне сокачке деце, коју никад није загрејала љубав очинска и материнска, нити људско милосрђе. Та има ли беднијег створа од убогог сирочета, које је остављено себи само! Каква је разлика између напуштене сиротне деце и ове, — која су нашла у овом дому уточишта, — доказ је не само данашња светковина, која благодат ове задужбине показује у пуној светлости, него и удадба кћери из ове куће, која је прва радост својим духовним родитељима и која је дужна својој захвалности наспрам њих, да им да и видљивог израза, а то ће она само тако моћи, ако буде вршила све дужности, које од данас на се прима, јер и она има задаћу и дужност, као и сви питомци овог дома, да постане расадником морала, рада и штедње у оном слоју нашег народа, из ког је повикла и у којем ће од сада живети.

У томе лежи етика мисли добротвора ове задужбине и логика њеног опстанка.

Признање је сунчана страна, на којој плод заслуге сазрева раније.

Рецимо дакле свима, који су подигли овај дом милосрђа и за напредак ове задужбине допринели, у име ове сиротне деце и наше, на име г. Управнику и Учитељском Особљу, који стекли су највише заслуге по напредак овог завода, — рецимо живима: Бог вам дао здравља и весеља! А онима што вечни санак бораве: дајим Боже, у рају насеља!

ДАЛ' МЕ ЉУБИ!

Молила сам срце —
да не бије тако,
И уздаху рекох —
притаји се како.

Јер све мислим — он ће
можда погодити,
Што срце јаче бије —
што уздах брже хити,

Јер све стрепим — он ће
погодити моћи —
О ком' душа моја
снева у самоћи. —

Б. 5./2. 1898.

Све то чувам тајно,
ал радо бих знати,
Дал' он мене љуби,
дал' се 'вако пати?

Дал' и њему срце
гдјекад јаче бије,
Из његових груди,
дал' се уздах вије?

И тај уздах већи
да ли мене тражи? —
Аој жељо пуста
само ми то кажи!!

М а

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Вел. Бечкерек.

Велико-бечкеречка добротворна задруга Српкиња у својој седници управног одбора 29. аугуста о. г. прогласила је Давицу Стојићеву с примерним владањем и одличним успехом свршену ученицу панчевачке српске више девојачке школе, за питомицу своју. На издржавање њено на учитељској школи у Сомбору опредељена је годишња свота од 320 фор. на храму и стан, одело, књиге и путни трошак. Задруга Српкиња намерна је, ако би врло добра успеха показала да ју после свршених наука у Сомбору на којем страном заводу даље изобрази, како би временом и Српство од ње користи имало.

Добротворна задруга Српкиња у Вел. Бечкереку решила је у својој одборској седници да своје прво свечарство на „Малу Госпојину“ 8/20. септембера о. г. на најсвечанији начин прослави. Свечарска кумства примила се благородна гђа Емилија Мунчић Векецки, бивша више годишња председкиња а сада почасна председкиња задруге Српкиња. Приликом понуде кумства изјавила је у седници гђа Емилија Мунчић поч. председкиња, по што јој напредак миле јој задруге Српкиња увек на срцу лежао, а да би опстанак овог племенитог удружења за навек осигурала, поклонила 6000 словом шест хиљада круна авт. вредн.

на племените задружне цели. Ово племенито дело заслужује да јој сваки Србин и Српкиња од свег срца ускликне: Живила дична Српкињо на понос и дику свег Српства!

На издржавање Данице Стојићеве питомице задругине, да би задрузи Српкиња олакшала односно уштедила, поклони јој гђа Емилија Мунчић такођер 400 круна. Лева јој хвала у име задруге и питомице задружне! Живила!

Програм првог свечарства

Велико-бечкеречке добротворне задруге Српкиња.

I. део.

У 9 сати изјутра састанак свију чланова задруге Српкиња.

У 1/2 10 сати полазак по председкињу и свечарску куму.

У 10 сати служба Божја у св. Успенском храму, после св. литургије обавиће се на свечани начин под началством високопречасног господина протојереја Љубомира Панића црквено народни чин у српском забавишту

а) освећење свечарске водице

б.) резање свечарског колача уз благонаклоњено суделовање свечарске куме благородне госпође Емилије Мунчић-Векецки и председкиње задругине благородне госпође Марије Савић.

При овом светом чину појаће хор српске црквене певачке дружине дотична јекте-нија и свете духовне песме. Затим ће сљедити поздравни говор подпредседкиње гђе Марије Купусаровић, — даље говор високопречасног господина Љубомира Панића протојереја, и задружног тајника.

При завршетку делење свечарског кољива свима присутнима.

II. део.

Вечерња забава у варошком позоришту.

- 1.) Троицар празника „Мале Госпојине“ поји хор српско-црквено певачког друштва.
- 2.) „Пролог“ говори гђа К. Стојковића.
- 3.) Народне песме пева црквено-певачко друштво.

4.) Декламација гђице Олге Первулескове чланице девојачког друштва.

5.) „На Косову“ пева црквено певачко друштво

6.) „Балканска царица“ II. чин из историчне драме, одело из гардеробе српског народног позоришта, представљају: г. Андра Лукић и гђа Лукићка чланови народног позоришта и овдашњи дилетанти.

7. Живе слике:

- а.) Херцеговачко робље.
- б.) „Гуслар“ с певањем и пратњом музике.

III. део.

Игранка у просторијама касинске дворане.

ЖЕЉА.

Посвећено Гђци М. Д.

Плаве очи па косица густа,
А од руже руменија уста.
Обрвице, па још витко тело . . .
Да дивна л' си моје чедо бело!

Београд маја 1897. г.

Јоште браци кад би хтела туди, —
Да т' притиснем на млађане груди!
Ништа више не би млађан хтео,
Нити лепше среће пожелео!

Којадиновић Ж. Алекса-Аца.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

Наше српске више дев. школе. У митрополији карловачкој имамо три српске православне више девојачке школе: у Нов. Саду, Сомбору и Панчеву. Новосадска и панчевачка издале су већ своје јавне штампане извештаје, а сомборска још не, те можемо само за ове две рећи, како стоје.

Новосадска је имала прошле шк. године 178 ученица у сва четир разреда и то: 162 редовне и 16 приватних. Од тих су 6 изостале, две умрле, а остало до краја године 170. Од ових је опет испитано 164, оспособљено за прелаз у старији разред 152, 11 има да понове поједини предмет, а 1 да понови разред. По становању су 69 из места, а 109 са стране. Међу уписанима има 2 Немице, 2 Хрватице, 1 Рускиња и 1 Мађарица; остале су све Српкиње правосл. вере.

Панчевачка је имала уписано 82 редовне и 2 приватне, свега: 84. Од ових је изостало 9, а остало до краја године 75 и сви су испитани, а оспособљено за прелаз 71, 3 има да понове предмет, а 1 разред. Све су Српкиње правосл. вере. По становању су из места 62, а са стране 22.

Македонија. Администратор скопљанске митрополије, архимандрит *Фирмилијан* отворио је у Скопљу од 1. јула о. г. бесплатан течај за учитеље основ. нар. школа из своје епархије. Течај ће трајати 6 недеља, а предавање се: црквено појање, наука у вери, наука о домаћем лекарству и наука о пољској привреди. Наставници ће бити за то, сам архимандрит за верске и црквене предмете, а за друге: *Др. Шукаловић* и *Рибникар*, *П. Тодоровић*, *Т. Ковачевић* и *Јован Мишрановић*. Овај је корак похвале достојан.

Русија. Руска влада намерава да заведе девојачке трговачке и занатлијске школе у својој држави. Развитак трговине и индустрије изазвао је ту потребу. Како међу Русијама влада јака жеља за просветом, то можемо на сигурно рачунати, да ће те школе бити добро посећене.

Рачуни рад у вишој школи за забавиље. Како дознајемо г. проф. др. Стев. М. Окановић намера да оснује један виши завод за образовање забавиља, који би походиле оне свршене ученице Више Женске Школе које су положили учит. испит, али које још нису могле добити учитељско место, те да на тај начин добију спрему за самостално занимање. У тој школи учиће се: 1. Општа педагогика с нарочитица обзиром на дечје забавуште; 2. Психологија с нарочитим обзиром на психички развитак деце; 3. Методика рада у забавишту; 4. Игијена; 5. Практичка вежбања у забавишту, 6. Певање и 7. Цртање с ручним радом за малу оцу.

На овај начин за кратко време добили бисмо спремне забавиље, које би могле у нашим градовима отворати дечја забавишта, те тиме попунити ову осетну пранину и задовољити преку потребу васпитавања мале деце у нас.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

— **Против неспавања,** коме је обично узрок многа крв у мозгу, може се у неколико са успехом употребити Присницов завој око листова; и купање у топлој води препоручују, тако исто и трвење — масирање — леђа мокрим пешкиром.

— **Да брзо рибу остружеш,** убриши је крпом од слине и баци тако по минута у кључалу воду па ћеш онда сухом крпом тарући лако очистити рибу; где теже иде, помози мало ножем.

— **Зарђане мрље у рубљу** накваси водом и поспи истуцаним стрешом (вајнштајном) те одмах на то испери лепо млаком водом.

— **Да ти се вунено рубље не збегне** пери га са три дела топле — ал не вреле — воде и једним делом амонијачке воде (цапариковице), оцеди га ал не уврћи и онда рашири, да се осуши.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

„Опис манастира Врдника-Раванице у Срему“ предао је у штампу јеромонах и управитељ тог манастира г. *Сергије Пошић* наш сарадник. Књига ће изнети 5—6 штампаних табака са 4 илустрације а коштаће 1 круну. Препоручујемо нашим

читаоцима, да набаве овај опис историјске наше светиње. Новац се шаље на издавача (р. р. Vrdnik, Srem).

Позив на претплату. Српском читалачком свијету! Ми Срби у Босни и Херцеговини имамо врло мало подузетних људи, који би се у народу заузели око растурања корисних књига а још је мање оних, који би жртвовали труда и трошка око издавања оваких књига.

Данашње прилике нашега српскога народа потврђују, да је он постао способан за озбиљније размишљање о своме напретку и народној просвјети, која је код нас још на доста ниском степену.

Као радници на пољу народнога напретка, позвани су сви они, да у своме подужећу заједнички учествују, који могу својим радом допринијети на подизање зграде народне будућности. — Да би и ми штогод привриједили напретку српскога народа, покрећемо *Српску забавно-поучну библиотеку*, која ће излазити свако осам дана у свескама од једног табака.

Пошто је овој „Библиотеци“ задатак, да прикупља и на свијет издаје све оно, што ће народу бити од користи и у чему ће сваки моћи наћи зреле душевне хране, којом ће оснаживати своје родољубиве српске осјећаје, — то се надамо, да ће овај наш посао наћи повољна одзива, а да се лакше свакоме одазвати и претплатити ставили смо цијену за једну свеску *само 10 новчића*.

У овој „Библиотеци“ издаваћемо најодбраније приповијетке, романе и путописне црте припознатих српских и страних писаца, даље српске народне умотворине, и то: народне пјесме, приповијетке и обичаје.

Ово наше предузеће започећемо са приповијеткама из мухамеданског живота познатог приповједача *Бранислава Ђ. Нушића*: „*Рамазанске вечери*“. Бранислав Ђ. Нушић, краљевско српски конзул у Серу (Серезу), у Турској, у данашње вријеме заузима врло угледно и прво мјесто међу српским приповједачима.

Ових приповједака има десет, а изнијеће око 10 штампаних табака (т. ј. 10 свезака: „Српске забавно поучне библиотеке“), те ће тако стати читаво дјело само 1 фор.

Отварамо претплату за сад на 10 свезака, а у своје вријеме продужиће се претплата на даље свеске, али ће се продавати и претплаћивати и поједине свеске. Чим ово дјело буде довршено, одмах ћемо наставити друго дјело, за

које ћемо се унапријед побринути, те тако продужити редовно издавање „Библиотеке“.

Позивамо сву ону г., који имају у народу уплива, да се заузму око сакупљања претплате, а од нас ће добити поред захвалности и шести примјерак на дар или новац за њ.

Рок претплате је до конца августа 1898., јер ће тада „Библиотека“ почети излазити.

Ко се претплати на 10 свезака добиваће их преко наших скупљача о нашем трошку, а редовни наши претплатници добиваће при свршетку сваког дјела за њ лијене корице — бесплатно. Сарајево. Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића.

Змај Јов. Јовановић преселио се из Београда у Загреб и тамо ће од 1. септембра о. г. по ст. кал. продужити издавање свога листа „Невена“, кога је издавао пуних 11 година (од 1880-1891.) Први број изићи ће 1. септ. а други 15. септембра; остали ће излазити сваког 1. дана у месецу. Биће, као и пре, илустрован, а вредиће годишње 3 фор. или 6 круна, а на по године половина од тога. За Србију ће вредити 8 динара

Претплату ваља слати на *Српску штампарију у Загребу*, која ће лист издавати, а што се уредништва тиче, ваља слати на уредника: „Dr. J. Jovanović „Zmaj“, Zagreb. Zrinski trg br. 3.“ Скупљачима се даје за труд 10%.

Није нужно да препоручујемо свој лист нашој публици, јер је и лист, а и уредник му добро познат нашем свету, те се они сами препоручују.

О формалним степенима наставе и истицању циља. Написао Јов. Јанко Кнежевић. Препечатано из „Школског Одјека“. Цена је књизи 15 нов. У Нов. Саду. Српска штампарија дра Светозара Милетића 1898.

Ова је расправа намењена учитељима и педагозима. Написана је стварно и објективно и занимаће сваког стручњака ове врсте, те ју препоручујемо учитељима и учитељицама.

Независност. Под овим насловом покреће једна дружина Срба и Хрвата у Сплету (у Далмацији) нов недељни лист, који ће имати поглавито да негује љубав и слогу између Срба и Хрвата. Сретно да Бог да!

Л И С Т А К.

ПРОДАНА СЛИКА.

I.

Хладан ветрић дувао је кроз рђаво састављене прозоре мале и сиротињске собице, где је гђа Фаберт са својом ћерком радила, седећи поред трепереће светлости мале петролеумске лампе, а Рене, старији синчић, бледа лица, мучио се учећи латински задатак. Око црне пећи, на састављеном канапу, везаном на пречагама сламних столица, сушило се поцепано рубље. На земљи, по опраном поду, неколико крпа од тепиха употребљених до последње жице. Цео намештај састојао се је из једног стола са покривачем од увосканог платна, четири разноликих столица и једне проваљене наслоњаче, на којој је гђа Фаберт често одмарала своје, од туге изнурено и већ погвучено тело, и још један кревет за склапање, који је преко дан био претворен у кухински орман у коме се је ређало посуђе.

О, разочарана противности! о, свирена иронијо! Усред ове невоље, ове патње, ове тешке сиротиње, висила је на дувару једна велика

слика, слика изазивања бољих дана, слика некадање лене, младе и срећне гђе Фаберт у изрезаној плишаној хаљини, која је са висине свога триумфа бацала поглед пун милосрђа на заборављену жену, жену, која је сад у овом забаченом, жалосном и хладном стану крпила одело своје деце.

Колико је пута већ хтела да уклони овог несносног сведока несталне среће!

Једнога дана баш ју је и понудила једном трговцу старинару, који јој је, слежући раменима, одговорио:

— Слика!... то се не купује!

Деца су плакала и нису дозволила да им се узме њихова лепа мама.

— То је време, кад смо ми били богати! говораше малиши у својој мало уображеној сујети.

И тако је и остала слика још као накит који је смештен у сандучић не достојан ње.

Сирота слика! она је доживела лепе дане,

пратила је променљиву срећу матере, претрпела је многе сеобе, док није најзад из преврата у преврат, оставила позлаћене облоге дуварова и дошла да се настани на овом хладном зиду на изгужваној и плеснивој хартији.

Али су ју ипак волели још као последњи остатак срећних дана, као последњи понос пропале славе и величине и ако није ништа бедније као што вели песник, него срећна успомена у данима туге, опет је ова слика сачувала, за гђу Фаберт, блистави зрак прошлости, који је и против њене воље крепио њену изнурену душу.

Ту плишану хаљину, у којој је некад блистала, продала ју је једној трговкињи, да исплати заостали дуг; онај накит, који ју је још више улепшавао, заложила га је, и напослетку га је ипак продала, јер није могла више да плаћа интерес на њега. Али, један спомен силнији но сви остали, јачи но и сама туга боравио је мирно у дубини њене душе: она је волела вештака који је у највећем одушевљењу свога генија израдио ову изредну слику — своје најлепше дело.

Ах! колико ли је нежних погледа и слатких уздаха промењено за време оних потеза кичице! колико ли обећања, наде за време дугог стајања, док су обоје одмотавали дугачку ружичасту пантљику будућности!!..

Али, чим се је тај сан остварио, једва годину дана по венчању, увидела је, гђа Фаберт, да је код њеног мужа била само пролазна љубав према њој — можда само фантазија, као код сваког вештака, — или је њен леп мираз очарао овог човека који је жудио за новцем зарад новог задовољства.

Ово беше страшан понор у њеном заљубљеном срцу, у толико већи и страшнији што га је она љубила свом снагом своје девојачке душе, свим жаром своје невиности и чисте љубави, и што се је јуначки борила тек да га задобије.

Била је лепа високих, прних, сјајних очију, плаве косе, витког стаса, пуна љубкости; добро спремна да разуме и издржи у двогубој борби вештине и живота, у борби која се је највише заплела од кад јој је муж проћердао новац у необичним догађајима и остао да живи само од рада.

Ох, како му је кућа тада изгледала жалосна, жена љутита, деца досадна! Жудео је за простором, ваздухом, особито слободом! Мислио је, како би добро учинио кад би се отресао ове одговорности као муж и отац, која је сметала његовом духу, затварала његов пут.

Једнога дана, необзирући ни на љубав же-

нину ни осмех сироте дечице, без збогом, и без опроштаја, оставио је кућу и отишао у бели свет да се никад више не врати.

II.

Госпођа Фаберт разумела је све. Више пута претио је он овим крајним поступком, врло често цепало се њено срце са његових страшних увреда и зато му више није ни веровала. А кад је једног дана нашла у столу само половину оне мале свотице, која им још беше остала као последњи извор за издржавање, није више у ништа сумњала, знала је, да је он узео ону другу половину и отишао у свет!

Али куда? у коју земљу?

Слабо је марио за понор, што је створио у свом брачном животу, њега више нису дирали ни одједи плача, ни уздицаји срца женина.

Од то доба наста за њу само суморно очајање, часови самртних мука, и стална жеља да умре

Али јуначна жена отресе се на један пут тих црних мисли, јер се сетила, да је мајка, која има као таква своје свете дужности. Пред њоме стоје њени малишани, којима је она тако потребна, који се у своме незнању весело осмејкују на њу и који је извлаче из жалосних мисли. Синчић, Рене, имао је тада осам година, а Магдалена шест Дакле, помисли, мати њихова не сме умрети, и напустити сирочад.

Њена одважност постаде ретко јунаштво.

С дана на дан храбро је пречишћавала се прошлосту само да стане на супрот будућности.

Одмах је напустила прекриван стан на булевару Бертије; продала је сјајан намештај, ретке скупоцености, чак и оне породичне успомене, које је тако брижљиво чувала и на које је много полагала; отпустила је млађе и узела је мали стан са две собице у далекој улици Бетињол, повукла се од света и предала се само васпитању своје деце

Она свота што јој је муж оставио при поласку у свет, и оно, што је добила од распродајних ствари, било је довољно да јој осигура живот за неко време. Мислила је, да ће моћи и сама нешто заслужити, јер је имала дара за лепу књижевност, па ће почети да преводи, да пише романе, приче и др. те ће се тиме издржавати са својом децом. Сирота жена! она није познавала тешке муке оваког посла, ове бедне заслуге! Она није рачувала на дане нерада, задоцнења, на болест, који доводе у очајање, који

залуђују, кад наступи празнина у кући и у стомаку.

И наступи један дан, кад се побоја, да неће имати хлеба за сутра.

Сад се је требало још више ограничити, смањити још више цену стана, која је иначе већ била врло незнатна, требало је радити дан и ноћ. У почетку је продала све излишне ствари а сад је дошао ред и на оне најпотребније.

И она је све ово извршила, прошла је кроз све фазе напредног, али и кобног опадања! За седам година ишла је кроз све степене сиротиње, све до тренутка, где је налазимо у хладној и готово празној соби, седећу за столом и крпећи хаљине своје деце, које треба још дуго да служе. Јесте, та бедна жена беше до два испила чашу своје патње!

— Децо моја, рече она, о вечери, својој деци, која са нужде и глади изгледаху много старија но што су била, изгледа ми, да се нећу моћи више одуирати нашој беди; снага ме издаје, вид ми се мути... Видите како дрхћем, грозница ме је ухватила. Изговоривши те речи, устаде с тешком муком и остави свој рад. Предвидећи све шта може овоме да следује, рече сину: — Рене, ако се разбодем, ево овде су готови преписи, ти ћеш их однети господину од Фобур — Монмартуз... Сећаш ли се добро? једном си са мном био тамо... Добићеш за ово двадесет франака... А ако се не будемо могли више борити са глађу, онда, драга децо, морамо учинити последњу жртву; ту баци жалостан поглед на своју слику, дубоко уздахну и продужи: То ће бити мој последњи удар... Известите трговца старина из улице Сен Лазара, да ћу му дати слику за ону цену коју ми је он давао а коју сам му одбила, а то је сто франака... Не могавши се уздржати од јецања, загрли нежно своју децу, изљуби их и посрћући спусти се у постељу.

III.

Идућег дана, беше мати тешко оболела, не могаше устати из постеље. Јака грозница беше осула пурпурну боју по њеним омршавелим образима, а њене светле очи показиваху душевне муке и помрачење тако бистрог духа. Наједанпут наста промена, изгледаше да ју је грозница пренела у другу средину у другу околину, у другу епоху њенога живота, у срећно доба у доба где...

Са изразом највеће љубавне радости посматрала је из постеље своју слику на зиду.

Болест трајаше већ читаву недељу дана. Деца се беху уплашила и почеше да очајавају. Једнога дана Магдалена отрча надзорници куће где су становали, упита ју за савет шта да ради и исприча јој сво стање материно.

— Ах! то је добро што сте дошли, добра госпођице, рече надзорница, баш ће данас доћи лекар, да ме посети и ја ћу вам га послати; он не узима много и врло је способан!

Магдалена се обрадује томе и врати се на траг пуна утехе, које човеку обично улива само приближавање лекарово.

Заиста, после употребљених лекова, плаћених последном крајцаром која се још налажаше у корпи за рад, госпођа Фаберт, беше потпуно мирна и сан је савлада, који обично после великих крила наступа и који нас уљуљује у пријатан заборав свега. —

Поред незнатног извора за помоћ, који већ при крају беше, поред постеље болне мајке, чија безсвесност први пут сад напушташе децу себи самој, Рене и Магдалена, сирота деца, осећаху да њихов ужас све више расти.

Шта да раде?

Треба мајку по што по то избавити, ној уштедити свако узбуђење; треба, јесте, треба отрчати трговцу старина из улице Сен Лазар, треба се решити на велику жртву, као што је и рекла гђа Фаберт.

Идућег дана, када је болесница побеђена наркотичним средством дубоким сном спавала, сањала на некадање сретно доба, Рене и Магдалена, у највећем ћутању, са сузама у својим добрим детињским очима, скидоше с дувара последњу реликвију, најпоштованији спомен међу свима осталим, дело љубави и поноса.

Трговац беше обећао да ће доћи по подне.

И доиста дође, лакомим оком погледа слику, узео ју и мету на сто стотинарку:

— Хм, то је сувише плаћено; али кад сам први пут на то сам престао, мораш реч да одржиш!...

Трговац оде. Магдалена поче плакати.

— Не плачи, рече јој Рене... Ја сам дрхтао да ју неће више ни узети... Онда би били још несрећнији...

— Ја идем сад да променем банку, јер ће апотекар вечерас послати лекове и треба их платити.

— Не треба да мама на што посумња, рече Магдалена; она треба да оздрави пре но што дозна да слике више нема.

IV.

После неколико дана, чим је болесница дошла к себи прво јој беше да устане из постеље и том приликом баца поглед на празан дувар.

— Ох децо моја, сирота децо моја! узвикну она притискујући их обоје у своме наручју.

То беше све.

Никад више нису они говорили о том последњем одрицању; али вештаковој жени се је чинило да се је овог пута нешто више сломило, отргло из лене прошлости, на коју је и неотице гледала као на најсјајнију тачку свога живота.

У разореном стану беше опет отпочео жалостан живот и непрекидан рад.

Магдалина је правила цвеће од хартије; Рене је поред своје науке добио лепо занимање код једног ослепелог старца, да му чита новине а мајка је погнута дуго ноћу седела на преписивању једног романа.

Све ове радне снаге заједно стварале су приличан извор за даљу егзистенцију, али било је дугова који су се направили за време болести, зато је требало двојином више радити. Ништа није показивало да ће кадгод наступити ера мира и одмора. А гђа Фаберт била је јако узнемирена и плашила се је будућности, јер је осећала да све више губи најмоћнијег фактора борбе: здравље.

V.

Неколико недеља после тог, деца беху отишла да однесу свршени посао, а храбра мати седећи сама у соби при сутову који се беше почео да спушта, сањаше жалосно о своме животу, а очи јој беху упрте на оно место, где је слика некад висила, док на један пут оштро звонце јако зазвони

— Ко то може сад да дође? мислила је гђа Фаберт, код које се звоно ретко чуло.

Брзо отрча да отвори.

На степеницама се указа један носач са великим увијеним оквиром на леђима.

Пре но што је проговорио предухити га она с речима: ви сте се преварили; то није за мене; ја нисам ништа поручила и ја ништа не чекам.

Али човек који једва чекаше да се ослободи терета, промрмља кроз зубе.

— Ви сте гђа Фаберт, без сумње; на петом спрату и десно, тако ми је рекла надзорница куће, ја видим још добро.

И без икаквог устезања, скиде терет с леђа,

узе завитак и оде без да је и помислио да треба да добије што за напојницу.

Донета ствар беше кутија.

Гђа Фаберт отвори ју одмах.

На један пут оста упрепашћена, угушена неисказаним узбуђењем, и да не би пала, спусти се на једну столицу; оно што носач беше донео, што јој пред очима стајаше, беше њена слика!

Јесте, њена пре месец дана продана слика! Ох, она није била у грозници, то није била халуцинација; она је добро видела да је то дело Ђорђа Фаберта!

Али које то могао слику вратити? Каквим је чудом дошла она опет у разорено огњиште? Да није трговац мислио да је преварен, обманут? да није приметио на слици какав недостатак, какву пукотину? да се не каје што ју је купио?

Не, то не може да буде; он ју не би вратио без повраћене своте коју је за њу дао.

Све је мање и мање разумевала целу ствар све се је више губила у провали свакојаким предпоставака, у метежу измишљавања...

Густа помрчина беше се већ спустила, деца још не беху дошла кући, сирота жена беше утонула у немирним и болним мислима у један пут чује кораке у предсобљу.

Сети се да у својој забуни није затворила врата кад је носач изашао и хтеде да устане, али је снага издаде.

Један човек стајаше пред њоме, кога у сумраку није одмах познала, он ју позва дркћућим гласом.

— Марија... Марија...

Она викну страховитим и тужним гласом.

— Марија, понови он опет пуштајући се на колена, опрости!

Гђа Фаберт сва дркћући у својој супружанској гордости, исправи се и одгурну онога, који пред њоме беше.

— С каквим си правом дошао овамо? рече му. С каквим се правом усуђујеш...?

— Марија, мила моја жено, не гурај ме од себе!... Ја сам био несретник, али сад се враћа препорођен човек, отац који те моли! Опрости... опрости!...

— Ах, ти си све у мени убио, уздахну болно млада жена, убио си љубав, веру, искреност!... Ја ти не могу више да верујем!... Остави ме!

— Не, одговори Ђорђе Фаберт, ја желим да те опет задобијем, хоћу да ти створим нов живот, да те љубим, волим, да надокнадим све ово изгубљено време...

— То је немогуће! изговори гђа Фаберт са жалосном одважношћу и показа руком на срце:

— Овде је нешто сломљено!.. Невоља и бедно стање нису ништа, према твом презрењу, што си према мени учинио... Ја сам сувише патила, ја сам горко патила!...

Ах, викну вештак узевши је силом за руку, мислиш ли ти дакле да оно што сам ја препатио није довољна освета за ме?... Ти си била свакад у засенку свију мојих задовољстава и уживања; у свакој бразди мога немирног живота осећао сам грижу савести... Увек сам слушао глас наших малишана!

— Ох! они, та они ће бити милостиви! рече жена са тужним осмехом. Они не знају и неће дознати никад ништа! За њих си ти отишао у Америку да стекнеш новац — имање; то је све што они о теби знају!!

— Племенита жено! ти си им сачувала поштовање према оцу, који то и не заслужује!...

Показујући руком на слику. Борђе узвикну:

— Ја те преклињем, измиримо се пред овим спомеником прошлости, која нам беше тако мила и драга!... Слушај, пошто сам те узалуд тражио по целом Паризу, приметим ову милу слику

у скромном нереду једног малог дућана од да сака, у том тренутку мислио сам умрећу од очајања и стида, са дивљом љубомором отргох слику из тог понижавајућег места, разумех, мила Марија; да те још увек волим!...

Од трговца сам дознао твоју адресу, твоју нужду и продају ове слике...

Неколико тренутака ћутали су обоје, — но са погнутом главом и рукама покривеним лицем, да не види само ону невољу, ону беду која га окружаваше, — живи прекор; — она се је опет борила између праведне мржње и дужности, а може бити и пробуђења већ изумрлих љубавних осећаја, које још није хтела да призна!

Ћутање постајаше све теже, страшније, пуно очекивања.

На једанпут чуше се кораци на степеницама, то беху деца која журно долажаху кући.

Са лицем сузама оквашеним, пред сликом помирителском, гђа Фаберт пружи мужу своју руку и рече:

— Због њих ти опраштам!

— Ох, узорита жено, проговори вештак загрливши ју нежно, моја срећа је утолико већа, што си ми опростила пре но што си знала да вам поред љубави доносим још и лепо имање.

С ФРАНЦУСКОГ ПРЕВЕЛА Катарина Холецова.

У ВЕЧЕРИ.

Спустило се благо вече,
Вјетрић хладни пири,
У баштици шарно цвјеће
У пупољку мири;

Хладни поток свећ ромори
И повија вале,
Славуј пјева пјесме свете,
Успаванке мале;

Плаво небо с величанством
Ките звезде сјајне,

Бос. Пешровац.

И у тихом пламу горе
Несташнице бајне!...

А у срцу младом моме
Једна жеља жуди: —
Да сам соко... да полетим
На њезине груди...

... И у тихом, у заносу
Ја погледам вале,
И у њима видим слику
Баволанке мале...

Богдан-Крајишник.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Словачка женска задруга „Живена“ одржала је крајем јула месеца о. г. у Турчанском св. Мартину своју ред. главну скупштину и решила, да подигне о свом трошку словачку вишу женску

школу у Т. С. Мартину. Изабран је одбор, који ће зготовити правила за то и порадити, да се од земаљске владе добије одобрење за то. На челу те задруге стоји гђа Шолшес.

Гђица Милица А. Јакшићева кћи пок. Алексе

Јакшића, бившег вође босанско-херцеговачког устанка и унук војводе Богдана Зимонића рођена у Боки Которској у Новоме, свршила је науке на женевском свеучишту у Швајцарској при крају јула месеца о. г. и положила испит са одличним успехом из природних наука и добила је наслов: Др. хемије. Живела!

Симо Матавуљ наш увенчани књижевник, један од најбољих приповедача, навршио је 25 година свога плодног и лепог књижевног рада. Он је рођен у Шибенику у Далмацији. Тамо је учио прве школе и тамо био учитељ, па тамо је и почео први свој књижеван рад, наравно у песми, као што почињу и многи други млади људи. Био је на Цетињу професор француског језика; одатле је прешао у Србију за професора гимназијског, а данас је чиновник у министарству спољашних послова у Београду. Слава му!

Беседа у Кули (Бачка). Српска правосл. цркв. општина приређује 1. (13.) септ. о. г. беседу с игранком у корист „фонду св. Саве“, а уз суделовање суботичке певачке дружине, г. Фр. *Гала*, гђице *Зорке Стојковићеве*, г. г. *Тихом. Осшојића* професора и *Исидора Вајића* правника из Нов. Сада. Приликом том прославиће и своју 40 годишњицу тамошњи заслужни учитељ *Стеван Поповић*, који тим даном прелази у мир. Живео!

Емилија Мунчићка. Из извештаја добротворне задруге Српкиња В. Бечкеречкиња што доноси под *Радом* у овом броју, сазнаће наша читалачка публика о два нова, племенита и значајна дела што је учинила гђа. Емилија Мунчићка оснивачица, прва председница сад почасна председница велико-бечкеречке добротворне задруге. Што је ова задруга тако успешно коракнула напред за тако кратко време, има највише да захвали овој својој дичној и заслужној председници. Докле наши нови бедеми народне одбране — наше добротворне задруге Српкиња, стоје под окриљем оваких Српкиња, као што је ова врла председница, донде се немамо шта бојати за наш опстанак. Нека је, милостиви Бог, дуго и здраво поживи на срећу и напредак нашег народа!

Сретна мати. Наша заслужна Српкиња, госпођа *Савка Суботићка*, удова пок. књижевника и председника „Матице Српске“, Јована Суботића доживела је ретку срећу. Њеног најстаријег сина *Дејана* именовано је скорим руски цар Никола II. за управитеља и заповедника новопоседнутог пристаништа и града у источној Азији Порт-

Артура. По томе је, генерал Дејан, постао заповедником целе источне Азије руске и има власт краљевску у том крају; а то је велико и знатно поверење и одликовање нашег сина и с њиме и наше матере Српкиње, којој можемо само честитати. Живела!

ЧИТУЉА.

† **Кнез Бизмарк**. Немачки народ изгубио је свог највећег сина из данашњег столећа, који је створио данашњу велику и јаку Немачку, кнеза Бизмарка.

† **Михаил Глигоријевић Черњајев**, славни борац на Криму и Кавказу, знаменит војсковођа у Туркестану и освајач тврдог града Ташкента (у Азији) заповедник целе источне српске војске у првом српско-турском рату за ослобођење и независност преминуо је напрасно у месту свога добра Турцији у могиљевској губернији 5. августа о. г. у својој 40. години живота. Српска влада положила му је на гроб сребрн венац и приредила је свечан парастос у београдској саборној цркви, јер покојник има великих заслуга за Србију и њено ослобођење. Слава му и вечан спомен!

† **Генадије Поповић** настојатељ манастира Кувеждина у Срему и члан конзисторије, преминуо је на Преображење о. г. у својој 71. години живота а 51. г. службе црквене. Ово беше калуђер по прописима црквеним и за то је био свуда поштован и уважаван. Мир пепелу његову!

† **Бока Димић** трговац овдашњи и супруг наше познате пријатељице, гђе *Софије Димићке*, која, поред свог листа, сваке године обдарује по коју сироту и добру ученицу својом претплатом, преминуо је 18. (30.) авг. о. г. у својој 51. г. живота. Покојнику нека је лака црна земља а супругу и децу нека Бог утеши!

† **Софија Вуковић рођ. Тајчевић**. У Загребу је преминула 29. јуна (11. јула) о. г. у својој 84. години одлична Српкиња Софија Вуковићка, супруга пок. секретара патријарха Рајачића. Имала је јединицу ћерку, која је била удата за генерала Рајковића а унук зет је Јован Хавел ц. и кр. потпуковник у генералштабу. Пратила је до смрти живо све српске јавне ствари и врло се интересовала за женски покрет. Држи од постанка наш лист и чланица је добротворне задруге Српкиња у Загребу. Вечан јој спомен!

Јаван рачун

о приходу и расходу, који је постигнут на забави, коју је приредила 19. (31.) јула 1898.

добротворна женска задруга у Сентомашу.

Приход: а) од улазница . . . 88 ф. 50 н.

б) од прилога . . . 43 ф. 70 н.

Свега . . . 132 ф. 20 н.

Расход 53 ф. 82 н.

Остаје чистих . . . 78 ф. 38 н.

Добровољно приложише ова г. г:

По 5 фор. Зорка Дунђерска; По 3 ф. 40 нов. Цвета Гаваски; По 2 фор. Љубица Ал. Јанковић, По 1 ф. 60 н. Л. Бараковић апотекар. По 1 ф. 20 н. Стојан Павловић књиговођа, Тоша Гавански мл. Олга Којић (Н. Сад.) По 1 ф. 10 н. Младен Гавански, Тоша Јанковић. По 1 ф. Наста уд. Дињашка, Љубица Р. Стефановић, Љубица М. Д. Манојловић, Драгољуб Стајић, Бошко Кекић, Вељко Каћански, Катица П. Коњевић, Нестор Белић мл., В. Везилић, Сима Шијачић, Иса Курјак, Илија Јанковић, Божидар Борђошки професор (Г. Карловац.) Јован Теофановић, Ангелина Н. Дунђерска, Марија С. Мајински, Сима Мајински По 80 нов. Јулка В. Шлавић, Јеврем Пивнички Ал. Теофановић; По 70 нов. Никола Лазић, Лазар К. Манојловић, По 60 нов. Ната С. Сивачка, Милица Т. Хаџић, Божа Продановић књиговођа, Блументал Д., Љуба уд. Нићина; По 50 нов. Озрен Владисављевић-Каћански (Н. Сад.) По 40 нов. Марија уд. Туторова, Светозар Поповић, Нова Дунђерски; По 20 нов. Даринка Страјић, Нада Продановић.

Добротворна женска задруга свима горњим прилагачима изриче овим најтоплију благодарност, не мању пак свима онима, који су својим вољним суделовањем и заузимањем припомогли, да се овом забавом и моралан и материјалан леп успех постигао.

У Б-Сентомашу 25. јула (6. августа) 1898.

Кашница Л. Каћанска
благајкиња.

Марија Иванић
начелница.

Јавна захвалност.

Наша учитељица госпођа Даринка Неранџићка приредила је 12. (24.) августа о. г. у арени срп. нар. позоришта са својом школском децом дилетанску представу с певањем и декламаци-

јама, па је 28 фор. 30 н. као чист приход од те забаве предала потписаној задрузи.

Том приликом приложише добровољно ове госпође и господа: по 1 фор. Стева Димитријевић, др. Богдан Давидовић; по 80. нов. Даница Радивојевић; по 60 нов. Партеније Сивчев, по 50 нов.: Даница Јакшић; по 30 нов.: Младен Неранџић, Даринка Црквењакова, Јелена Јовановић, Ангелина Шићаревић, Ковинка Петровић, Савета Бартулов, Лаца Јовановић, Платон Николајевић, Богдан Рајковић, Стеван Перишић, Софија Јовановић, Милан Нићин, Исидор Курјаковић; по 25 нов.: Божа Рајевић; по 20 нов.: Милан Ђосић, Велизар Павловић, Љубица Азуцка, Мита Васић, Милка Белић; по 10 нов.: Мила Подгорчић, Катинка Стојковић, Миша Ранковић, Јоца Петровић, Душан Веселиновић, Данило Ковачев.

Потписана задруга изриче у првом реду гђи Даринци Неранџићки, а по том и поштованим приложницима своју топлу захвалу.

Из седнице управног одбора т. бечејске добротворне задруге Српкиња одржане 14. (26.) августа 1898.

Мара Давидовића
председница.

Јавна захвалност.

Потписана задруга приредила је о Петрову дне игранку у башти код „Јелена“ у корист своје благајне.

Том приликом дали су добровољна прилога 3 фор.: г. Јован Малетић; по 1 фор.: гђа. Мила Поповићка, гђца. Даринка Црквењакова, г. г. др. Љубомир Павловић, Милан П. Нићин, Стева Миловановић, Младен Неранџић, Миша Ранковић, др. Богдан Давидовић, Светозар Ранковић, Божа Рајевић; по 50 нов.: Орестија Јанковић, Светлик Радивојевић, Алекса Габриш, Хуго Рихтер, др. Армин Кацандер, Миливој Шандоров; 20 нов.: Петар Петровић. Свега 16 фор. 20 нов.

Свима племенитим приложницима изриче потписана задруга своју топлу захвалност.

Из седнице управног одбора т. бечејске добротворне задруге Српкиња, одржане 14. (26.) августа 1898.

Мара Давидовића
председница.

МОЛИМО

Све наше дужнике од ове и прошле године, да се сете и нас, па да нам пошљу, што дугују.

Нови Сад 1. септембра 1898.

УРЕДНИШТВО.

САРЖАЈ: Из албума. — вет. — Стој облаче. Д. Неранџић-Брашованова. — Братска писма Брат Србин Родољуб. — Нада. Јелица Беловић-Бернадзиковска. — Сиротни дом у Београду. — Дал' ме љуби! М . . . а — Радња добротворних Српкиња. Вел. Бечкерек. — Жеља. Којадиновић Ж. Алекса. — Белешке. — Листак. Продана слика. С француског превела Катарина Холецова. — У вечери. Богдан-Крајишник. — Ковчежић. — Јаван рачун. — Јавне захвале.